

SZAKIRODALOM.

APSZEMLE AZ IPARMŰVESZET KÖNYVÉRŐL IROTT ISMERTETÉSEKBŐL. A Ráth György szerkesztésében megjelent Iparművészet könyvének I. kötetét a magyar lapok nagy érdeklődéssel fogadták. A *Művészet* 1902. VI-ik számában hosszabban tárgyalja a művet, a mely szerinte többet ad, mint bárki is remélte volna. Pontos, megbízható, helyesen tájékoztató, e mellett könnyen olvasható, a mi nem minden szakmunka erénye. Ránk nézve pedig e könyv jóval több a szakmunkánál: a magyar művelődéstörténet egész korszakai csillognak ki belőle.

Gróh István és Marczali Henrik bevezető fejezete után következik Ráth György cikke, mely az éremkészítés múltjáról és jelenéről szól. Ez a kétszázoldalas rész különálló könyvnek is

FEJLÉC CSIZMADIA SÁNDOR KÖLTEMÉNYÉHEZ.
RAJZOLTA NAGY SÁNDOR.

illenek, de az anyag nagy bősége és sokféle vonatkozása indokolja a terjedelmes bemutatást. A numizmatikai kézikönyv hiányát nálunk tökéletesen és kimerítően pótolja. Kétszáz oldal merő numizmatika talán kissé soknak tűnik fel az első tekintetre, de a szerző oly élvezetes formába tudta önteni tudományos anyagát, hogy az kellemes olvasmányul is szolgál és szerencsésen nélkülözi az érmészeti iratok szokásos szárazságát. Még azok a részek is, a hol a nem éppen regényes súlyrendszer-elméleteket tárgyalja, lekötik figyelmünket. A többi részben a szerző a legnagyobb súlyt az érmészet művészi oldalára helyezi és rendkívül világosan és meggyőzően ismerteti meg minket az érem stílusváltozataival s e technika nagy mestereivel. Megkapjuk a magyar érmészek kicsiny, de érdekes családját is,

a minek megírása ismét a legfáradságosabb kutatásokkal jár. Az érmekről szóló egész fejezet oly kiváló munka, hogy jó lenne külön könyvben kiadni azok számára, a kiknek speciális numizmatikai kézikönyvre van szükségük. Az érmet követi a sok tekintetben rokon pecsétvésés technikája, ezt dr. Áldassy Antal mutatja be, ismét külön súlyt vetve a magyar részre. A mozaikról Lyka Károly írt röviden, ezt ismét egy nagyobb monografia követi a sokszorosító művészetéről. Két szerző egyesült e fejezet megírására: dr. Éber László az általános részt adja elő s bemutatja a külföldi technikák fejlődését, Czákó Elemér pedig a hazai részt tárgyalja. Különösen az utóbbi rész érdekel minket, ez is az első ilyen műtanulmányi irodalmunkban. Itt megint csak ismételhetjük, hogy nagy kutató munkának kellett e fejezet megírását megelőznie. De bármily sok újat gyűjtött is egybe a szerző, e téren még sok kéznek kell a múlt felkutatásán dolgoznia. Valamennyi fejezethez jellemző képanyagot gyűjtött a szerkesztő, a magyar művek közül sok most lát először napvilágot reprodukcióban. Ennek az anyagnak összegyűjtése is nagy szorgalmat, sokoldalú szakismeretet és ügyesen kutató kezet igényelt. A remekművek egész galeriáját kapja itt az olvasó.

Új Idők (1902. nov. 9.), hosszabb cikk kíséretében ismerteti a művet, a melynél különösen azt emeli ki, hogy már az első kötet is egységes és egy rendező kéz bélyegét viseli magán. Az „Iparművészet Könyvé“-t úgy szerkesztette Ráth György — úgy mond, — hogy a legteljesebb szabadságot adta az egyes szerzőknek fejezeteik megírásához. De maga is oly behatóan működött közre minden egyes részénél, hogy igazán csak a szerzők stílusa által válnak el egymástól a részek. Sőt ezt az első kötetet jóformán maga Ráth György írta: az 532 oldalból 204 oldal az utolsó betűig az övé. A műipar történetét ilyen hézagpótlóan összegyűjteni, rendbe foglalni, ellenőrizni, összehasonlítani, helyesbíteni oly feladat, a melyre csak Ráth György makacs szorgalma, tudása és erélyes keze volt képes. A keservesen fáradságos munkának meglett a maga gazdag gyümölcse. A könyvből elsőrangú mű lett — Az „Új Idők“ ismertetője ezután általános áttekintést ad az „Iparművészet Könyvé“-nek tartalmáról. Helyesli, hogy az egyes technikák különválasztva vannak tárgyalva, mert a mai

műtörténész nem maradhat meg azon az egyoldalú állásponton, hogy a művészet összes ágait mindig csak a korszellem, és a kultúra hatásaiból magyarázza. Az anyag maga is hat a technika kialakulására, sorsára. Ennélfogva a módszer, a melyet az egyes szerzők követtek, ügyet vet arra, hogy mindenki megérthesse az elmondottakat s ennélfogva nem egyszerű historizálás, hanem az olvasó megismerkedik a használt anyaggal, a készítés módjával és összes fogásaival, a mint azok az idők folyamán fejlődtek vagy hanyatlottak, végre megösmékedik az egyes technikák stílusbeli fejlődésével is.

Külön kiemeli az ismertetés a műnek képekben való gazdagságát s elismeri, hogy a reprodukciók legnagyobbbrészt kiválók, egy-két melléklet, például Paczka Ferencné algrafiája egyenest kitünő.

(Folytatjuk.)

 SÁNYI ÉS BIRCHBAUER: Az új országház. Több szövegábrával és 60 műmelléklettel Budapest, Pátria 1902. A „Magyar Iparművészet” tavalyi évfolyamának 4. számában már volt szó e két építőművésznünk nemes vállalkozásáról, a mely hazánk legmonumentálisabb épületének írásban és képben való bemutatását tűzte ki céljául. Ezt az albuma foglalt s magyarázó szöveggel kísért fotografiákkal is elérték ugyan, mindazonáltal munkájuk csak újabb kiadásában tarthat méltán nagy elterjedésre számot. A kik az óriási épületről s ennek fejedelmi pompájáról tájékozást óhajtanak szerezni, azoknak kitünő katalógus szolgálhat e mű, melyet most könnyebben kezelhető, diszes kötésénél fogva alkalomszerű negyedréf formájú könyv alakjában adtak ki. A munka műmellékletei kifogástalan színvonalon álló autotipiák, a melyek finomsága vetekedik a fotografiákéval. A szövegbe foglalt képek az új országház iparművészeti remekeit s mondhatjuk a javát annak mutatják be, a mit Steindl Imre mint iparművészeti tervező alkotott. A jeles mester arcképe szintén díszíti a könyvet s életrajza szövegét teszi teljesebbé, a melyet avatott tollal Csányi Károly irt. Mindazoknak, a kik az országgyűlés, művészetünk és iparművészetünk iránt érdeklődnek, egyaránt melegen ajánljuk Csányi és Birchbauer ez elsőrangú diszművét, a mely a szerzők kiadásában jelent meg. A könyv megrendelhető 20 K.-ért Birchbauer Károlynál (Ujpest, Vasut-u. 9.) Bolti ára 24 K.

 AGY SÁNDOR RAJZAI. Két könyv jelent meg a könyvpiacra, egyik mesekönyv, a másik költeményes kötet. A Móra Bácsi „Legszebb Magyar Mesék” (Wodiáner kiadása, ára 6 korona) és Csizmadia Sándor „Küzdelem” (Singer és Wolfner biz., ára 2:50 kor.) című művek ezek, a melyek mindkettejéhez Nagy Sándor készített rajzokat.

Vonalas egyszerű rajzok a Nagy rajzai, de tiszta dekoratív forrásból merítve. A szép vonalak kultusza ömlik el a képeken, melyek alkalmazkodnak a szöveghez, figyelemmel vannak az oldal tükrére, nagyságára, — sőt a szemközti oldalra is. Nem terpeszkednek el, hanem hűséges kísérőjévé válnak az írónak, bevilágítanak a mesék szövevényes világába és a forrongó társadalmi eszmék lantosának hangulatába egyaránt. Velök jobban átértjük a királyleány históriáját, a gyári lány tragédiáját s borzongva nézzük a vasorrú bába — vagy a tőke irtózatoss hatalmát.

Nagy Sándor a saját lelki világában él. Elmerül magába, de meg is talál mindent magában. Körülzárva, csaknem elzárva él így a világtól. S a mint az emberektől elkülöníti magát, azonképen művészete is külön áll többé-kevésbé a XX. század mesgyéjén járó-keelő magyar illusztráló művészeketől. Igazi egyéni jelleg. Túl van már a valóság szolgai utánzásánál, a cselekvés, a drámaiság sem kenyerere, hanem inkább az elvont fogalmak ábrázolása érdekli és főképen pedig a lelki motívumot teszi előtérbe. Nála a drámai jelenet reprezentáló jelleget ölt inkább, melyben az érzelmi rész domborodik ki, s míg a lelki motívum mindenkor megmarad, a cselekvés visszaadását többnyire elejti. A lélek életének igazi ábrázolója ő, a fájdalmat, a lemondást, a szeretetet, a hitet, szóval a lélek hullámzását, az emberi érzelem világát juttatja kifejezésre. A kedélyi élet oly mély átérzése árad ki műveiből, hogy előle kitérni nem lehet.

 IE AUSSTELLUNG ZU TURIN 1902. Herausgeber Alexander Koch, Darmstadt, több mint 400 képpel. Ára kötve 24 márka. A torinói kiállítás sokkal tisztább képét adta az iparművészet terén beállott nagy átalakulásnak, mint az 1900. évi párisi kiállítás, a melynek iparművészetén még jó részben a régi stílusok jutottak kifejezésre. Ezért a torinói kiállítás alapos ismertetését magában foglaló, rendkívül díszes Koch-féle munka, a mely a Deutsche

Kunst und Dekoration-ba megjelent idevágó cikkeket s képeket összefoglalja, egyúttal áttekinthető képet ad a modern iparművészet jelen állásáról. Minden nemzetnek, a mely a kiállításon külön csoportban szerepelt, külön fejezet jutott. Velünk magyarokkal pedig éppen két cikk foglalkozik: Magyarische Kultur- und Kunstperspektiven cím alatt Georg Fuchs (Darmstadt), általánosságban, de elég alaposan szól a magyar művészeti viszonyokról. Konstatálja, hogy a kiállított munkák javarészen a nemzeti jelleg szemelláthatóan érvényesült, noha egyesek nyilván angol s bécsi befolyás alatt is készültek.

A kiállítás magyar csoportjáról szóló másik cikk sorra veszi úgyszólván valamennyi magyar kiállítót, a kiknek bőven kijut a dicséretből. Konstatálja a magyarok nagy erkölcsi sikerét, s azt, hogy a magyar iparművészetet e kiállítás óta komolyan kell venni. Végül utal arra —

FEJLÉC CSIZMADIA SÁNDOR KÖLTEMÉNYEHEZ.
RAJZOLTA NAGY SÁNDOR.

s ez szolgáljon figyelmeztetésül azoknak kiket illet — hogy a kiállítók neve után ítélve, túlnyomólag németek csinálják a magyar iparművészetet. Sajnos, hogy a mi a nevek németiségét illeti igaza van, s talán sokáig igaza is lesz, mert iparművészeink jó része, a már több oldalról hallott ehez hasonló megjegyzések után is, szívósan ragaszkodnak a német névhez. A valóban pazarul kiállított művet mindenkinek ajánljuk, a ki a modern iparművészet iránt érdeklődik. —n.

„LES ARTS“ folyóiratnak, a melyről a „Magyar Iparművészet“ 1902. évi 3-ik számában említést tettünk, decemberben megjelent a 12-ik száma és ezzel az 1-ső évfolyama teljessé lett. A folyóiratnak ismertetésekor tett észrevételeinket most nem ismétljük; egyszerűen csak azt jegyezzük meg, hogy a folyóirat ígését fényesen beváltotta s az utolsó füzetek tartalom és illusztráció tekintetében talán még ki-

válóbbak mint az elsők voltak. A novemberi számnak a Martin Le Roy-féle gyűjteményt ismertető aránylag rövid cikkével vetekedik a decemberi számnak, a mult évben elhalt gyűjtőnek, Auguste Dutuitnek gyűjteményét ismertető cikke. Élvezet lapozgatni és olvasni bármelyiket egyaránt, és élvezet látni a régi művészet sokoldalúságát, gazdagságát, gyönyörűségét és magas fokát a mi szegény szemeinknek. S így van ez az egész évfolyamon végig. Hangsúlylyal ismétljük, hogy nagy szükség van a régi művészetnek — értvén ezalatt mindazt, a mi nem modern — emlékezetünkben tartására ilyen vagy hasonló kiadványokra éppen ma, amikor a figyelem a régi jótól annyira elfordul, és iskolák, társulatok, múzeumok megfedkeznek róla, vagy mellőzik a legnagyobb mértékben, azzal a kifogással, hogy az életnek, a jelen szükséglet számára kell dolgozni és nem a régi művészetnek vagy annak javára. Persze az ily, vagy hasonló okoskodások csak látszólagos vagy csak részleges igazságokat tartalmaznak. Művészet csak egy van; az pedig sem nem régi, sem nem új. Ha tehát mi a régi érdekében szólunk, azt nem azért tesszük, hogy az új ellen harcoljunk; hanem igenis azért, hogy az újért a régi ellen ágaskodók vagy „harcolók“ — ha ugyan azok — elé állva emlékeztükbe hozzuk azt a nagy multat, amelynek ők annyit köszönhetnek. Aki a régi nagy művészetet ócsárolja, becsmérli, nem tiszteli és nem érti, az nem érdemes arra, hogy az „újabbról“ vagy általában a művészetről szólhasson. — Mivel tehát a „Les Arts“ folyóirat ezt az említett szolgálatot oly fényesen teljesíti, azért azt ismételve a művészet minden barátjának figyelmébe ajánljuk.

HIRTH G. *Wege zur Kunst*. (Kleinere Schriften I. Bd.) München G. Hirth, geb. 5 Mk. — Ugyanaz a Hirth bocsátja közzé itt kisebb munkáit, aki a többi között megírta a „Deutsches Zimmer der Renaissance“ etc., a „Kunstphysiologie“, „Ideen über Zeichenunterricht“, „Das plastische Sehen etc.“ és számos munkát, aki megalapítója a kitűnő „Formenschatz“-nak és a „Jugend“ folyóiratnak. Ennek a nyugtalan, de egyszersmind termékeny író kisebb dolgozatainak első sorozatát kapjuk most. Gondja volt arra, hogy könyve a sokféle mellett is, a melyet nyújt, a tarkaság színezetével bírjon, a mennyiben tartal-

mát négy csoportra: történeti, technikai, physiologiai és müncheni csoportra osztja. De gondja volt arra is, hogy a müncheni vonatkozások könyvének csak a legkisebb részét foglalják el, és néhány nagyobb és számos kisebb dolgozatában is általános és mindenkit érdeklő témákat adjon az ő eleven nyelvén feldolgozva. Nála, a mint természetes, mindig az igaz művészet áll előtérben, mint a kinek egyik szellemes és erőteljes harciosa volt eddig is és ezt érezzük munkája ama részeiben is, a melyekben művésze gyéniésegekről mint Bode-, a nemrég elhunyt Bayersdorfer-, Böcklin, Seitz R., Turnerről és másokról szól. Nem érdek nélkül valók a könyvben másfél ívre terjedő aforizmák sem. Aki Hirth-et mint író ismeri, annak az a könyve is kedves lesz és annak külön ajánlása nem szükséges; aki pedig őt még nem ismerné, annak ezt csak úgy, mint bármely könyvét melegen ajánlhatjuk.

Csizik Gyula.

A MAGYAR IPARMŰVÉSZEK TÖRZSKÖNYVE.

MAGYAR IPARMŰVÉSZEK TÖRZSKÖNYVE. Az iparművészet szélesebb körben való megkedveltetése nemcsak attól függ, hogy a tárgyak szeretete terjedjen, hanem hogy szorosabb kapcsolat, ismeretség jöjjön létre az iparművészet kedvelői és alkotói közt. Mert az iparművészeti tárgy olyan valami, a mi a gyakorlati célnak szolgál, mint az ipar, — de a mellett gyönyörködtet, hangulatot kelt, mint a művészet, szóval a melynél a művészet is előtérbe lép. Az iparművészetnek egyéniségei vannak, akár csak a művészetnek. S míg a tiszta ipari termékeknek általában kevésbé érdekelnek a készítőket, addig itt egy-egy létrehozó egyéniség jut mindenkor kifejezésre. Tehát az iparművészetet megnevezhető nevek, személyiségek, egyéniségek képviselik, a kiknek megismerése az iparművészet fokozottabb megbecsülésére vezet.

Folyóiratunk egyik feladata, hogy az iparművészet és a közönség közvetítőjének szerepét betöltve, tiszta képet adjon a magyar iparművészekről is. Ebből kifolyólag most leltározni fogjuk erőnket

és azok kiválóbb alkotásait. Bemutatjuk „Az iparművészek törzskönyve“ cím alatt lexikális formában a magyar iparművészet munkásait és összeállítjuk kiválóbb műveik jegyzékét. Megnyitjuk ez új rovatunkat először azoknak a névsorával, a kik eddig az Iparművészeti Társulat vagy Múzeum révén pályázatokon díjat és kiállításokon kitüntetésekert nyertek.

Az Iparművészeti Társulat pályázatán nyertek: *Apáti Abt* Sándor. 1898-ban levelbélyeg-tervért 400 koronás I. díjat. — *Árkai Aladár*. 1901-ben a kovácsolt csillárért a 300 koronás II. díjat. — *Beck Ö.* Fülöp. 1901-ben az öntött fémből való tintatartó- és gyertyatartóért a 300 koronás II. díjat. — *Benczúr Béla*. 1887-ben dísz-szekrény-tervezetért 150 forintot. — *Beniczky Margit*. 1897-ben a Magyar Iparművészet címlapjáért 50 koronát. — *Iffj. Bodon Károly*. 1901-ben a polgári hálószobáért a 400 koronás I. díjat. — *Boros Rudolf*. 1898-ban a Thék-plakátért 80 koronás II. díjat. — *Böhm János*. 1898-ban levélbélyeg-tervért 100 koronás díjat. — *Bugát Imre*. 1901-ben egy dísz-bekötési tábláért a 200 koronás I. díjat. — *Csizik Gyula*. 1898-ban levélbélyeg-tervért 100 koronás díjat; 1899-ben okmánybélyeg-tervezetért 300 koronás I. díjat. — *Dörre Tivadar*. 1899-ben okmánybélyeg-tervezetért 300 koronás I. díjat háromszor. — *Farkas Miklós*. 1901-ben a Zsolnay-szoborpályázat 600 koronás II. díjat. — *Feld Imre*. 1901-ben a magyar műhely- és raktártelep r.-t. címlapjára 300 koronás I. díjat. — *Feuerlösch Ármín*. 1894-ben a „Magyar nemzet története“ c. mű könyvtáblája rajzáért 300 koronás I. díjat. — *Flesch Miksa*. 1899-ben okmánybélyeg-tervezetért 150 koronás II. díjat. — *Förk Ernő*. 1901-ben egy díszkötési tábláért a 150 koronás II. díjat; 1901-ben cimbalom tervrajzáért a 250 koronás I. díjat; 1897-ben a Magyar Iparművészet címlapjáért 50 koronát; 1898-ban Thék-féle plakátért 50 koronás III. díjat; 1898-ban levélbélyeg-tervért 200 koronás díjat. — *Háry Gyula*. 1886-ban porcellán-tányérdíszítményeért 50 forintot és majolika asztaldísz-tervért 100 forintot; 1887-ben karperec-tervért 100 forintot. — *Hegedűs László*. 1902-ben a kereskedelemügyi miniszter 2000 koronáról szóló iparművészeti állami nagy díjáról szóló oklevél rajzáért a 600 koronás I. és a 400 koronás II. díjat. — *Helbing Ferenc*. 1898-ban a Költők Albuma könyvtábla terveért 200 koronás I. díjat; 1899-ben Mercur-bankház plakátjáért 200 koronás díjat; 1899-ben a párisi kiállítás katalógusának címlapjáért 150 koronás III. díjat; 1899-ben okmánybélyeg-tervéért 300 koronás I. díjat; 1899-ben a Goldberger-féle címke pályázaton 200 koronás II. díjat; 1901-ben a műcsarnok tavaszi kiállításának plakátjáért I. díjat; 1901-ben a m. műhely és raktártelep prospektusának címlapjáért 200 koronás II. díjat. — *Hibján Samu* és *Horti Pál*. 1902-ben olcsó karácsonyi emléktárgyáért a 200 koronás díjat. — *Holló*